

Kizárólag

Tűnődések két szőlamban a weimari Cranach-oltárról

Benkóczy
Péter –
Zászkaliczky
Zsuzsanna

Az irodalomtörténész, a művészettörténész, a filozófus, a teológus is ember. Nem tudja – nem is akarja – szakmájának minden hőjét, szereplőjét azonos távolságból szemlélni. Vannak fontosak és még fontosabbak. Őszintén megvallom, hogy számomra – mások mellett – ifjabb Lucas Cranach weimari oltára a legfontosabbak között van: nemcsak kompozíciójának kiérleltsége, nemcsak hallatlan könnyed festésmódja, nemcsak napsütötte színvilága miatt, hanem rám is érvényes üzenete miatt.

Létezik-e olyan, hogy a festő kezét a megrendelő vezeti? Születhet-e így megejtő, maradandó alkotás – nem lesz-e „izzadságszága” annak, amit nem önállóan alkot a zseni? Össze tudja-e a művész egyeztetni a kapott gondolatot, eszmét, üzenetet és saját művészi ambícióját?

Mivel ez évszázadokon át így történt, a kora középkori kódexektől kezdve Gyula pápa síremlékéig, amit Michelangelo alkotott, a kisszebeni főoltártól a székelyderzi falfestményekig, bőven van bizonyíték arra, hogy a megrendelő, a program szerzője és az alkotó közös nevezője: közös hitük.

A reformáció évszázadában vagyunk. Eleven tűzként él Luther tanítása, a szász választófejedelem és családja az ő hívei, ahogy a nagyszerű wittenbergi festőcsalád, Cranachék is. Sőt a reformátor és a dinasztiaalapító patikus és festő, az idősebb Lucas még keresztkomák is!

A weimari oltárt az ő legtehetségesebb fia, ifjabb Lucas Cranach festette. A Szent Péter és Pál templomban álló szárnyasoltár teljes nevéből kiderül, hogy ki és milyen célból készítette: János Frigyes szász választófejedelem és családja epitáfiuma. A csukott oltár két szárnyán az evangéliumok két nagyon fontos jelenete látható.

Jézus megkeresztelése és mennybemenetele. A két összefüggő kinyilatkoztatás. A két ordináció, kiküldés, szolgálatba állítás pillanata: Íme, az én szeretett fiam, akiben gyönyörködöm. Ő az! Őreá figyeljete, őreá hallgassatok! Mert most kezdődik valami benne és bennetek – övele!

És a feltámadt Krisztus búcsúzik. Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete! Tegyéte! Kereszteljete! Ahogyan én parancsoltam. Én vagyok! Énrám figyeljete! Rám hallgassatok! És én veletek vagyok minden napon.

A nyitott oltár szárnyképein a választófejedelem és felesége, Sibylle von Cleve és a fejedelemfiak sorakoznak. Címeikkel ékesítve, súlyos aranybrokáttal díszített fülkéikben mintegy kívül maradnak, illedelmes külső szemlézőivé válnak a középkép – első pillanatra szentnek látszó – eseményein.

Ha úgy tetszik, ez a földi gyülekezet: tagjai összetett kezükkel fejezik ki a mi áhitatunkat is. És bevonnak abba a történetbe, abba az eseménybe, amiből nem maradhatunk ki, hiszen eltávolodnánk a világon a legfontosabbtól. Az élő istentiszteletbe hívnak, melynek egyetlen főszereplője, főpapja van, egyetlen központi figurája: Krisztus. Az ábrázolt alakok nem szentek, de Isten szentségéről akarnak bizonytságot tenni. Vállalva mindannyiunk előtt arcukat, mozdulatukat, nyilvános áhitatukat. Térdre rogyva Krisztus előtt.

Régi közhely, de az idej tematikus évben még bizonyára sokszor fogjuk hallani, hogy a reformáció minden idők egyik legnagyobb – ha nem a legnagyobb – kulturális és médiaforradalma volt. Ma talán el sem tudjuk képzelni, mennyit köszönhet Európa Luthernek és követőinek: az árnyoldalaktól sem mentes, mégis szellemileg igen fényes 16. századnak.

Hagyjuk most a hirdetőtáblaként használt templomkaput, a nyomdát, a szívből és szívnek szóló gyülekezeti énekeket és az anyanyelven szóló igehirdetést! A hit megéléséről essék szó, ami többek között valami újszerű személyességet nyert! Mert a hirdetőtáblák, a szendvicsemberek mi magunk vagyunk! A hívők és imádkozók mi magunk vagyunk! Akik Krisztuson keresztül Istennel személyes kapcsolatot tartanak: mi magunk vagyunk. Ez a személyesség!

Ez persze nem választható el mindattól a vívmánytól, amit az előbb elsoroltunk... Viszont a weimari oltár közép-képén a személyességnek megkapó csúcspontjával találkozunk.

Első ránézésre Krisztus keresztre feszítését látjuk, sok-sok mellékalakkal és mellékesnek látszó jelenettel, amelyekre azonban nem fogható az evangéliumi hűség. Sehol Mária vagy a két lator, nincs itt a római százados, de még a szeretett tanítvány sem! Az prédikál most, ami hiányzik...

Egyszerűsítsük le kicsit azt a kérdést, amit a keresztre feszítés ikonográfiája jelent! A korai középkortól kezdve kódexekben, majd templomok falain és a gótikus oltárokon találkozhatunk a keresztre feszítés jelenetével. Ezek gyakran nagyon sok alakot felvonultató kompozíciók: egyetlen pillanatba sűrítik mindazt, ami a kereszt felállításától Jézus utolsó kiáltásáig zajlott a Golgotán az evangéliumok szerint. A *devotio moderna* az a szellemi-kegyességi irányzat a késő középkorban, amely a hívő, a szemlélő érzelmi azonosulását, *compassióját* mélyíti el. A festészetet is ennek szolgálatába állították: úgy mutatták be Jézus szenvedését, de Mária anyai örömeit vagy József apai-hitvesi kételyeit is, hogy a kép előtt térdeplő mind jobban el tudjon ezekben az érzésekben, érzelmekben mélyedni.

Amikor az olvasható egy feszületet ábrázoló metszeten, hogy „érted viselem el mindezt a kint, ó, ember”, valóban megindul a lélek. És ez már nem az olaj, a feszített vászon, a megdolgozott fafelület és a festő drámája. Nem más, mint a személyesség netovábbja: én viselem el – érted!

A reformáció festészete továbbment.

Továbbemelte a figyelem szintjét: a személyesség abban az elmélyedésben jelenik meg, amit a tanítás-tanulás jelent. A személyességet a teológia nem elsősorban érzelmi alapokra helyezte, hanem ingadozásmentes, szilárd elvi-teológiai síkra terelte.

Pontosan! És a képek hivatása ennek magyarázata, tanítása. Luther a képrombolási vitában nem vallott szélsőséges nézeteket. Azt mondta, hogy a képek nyugodtan maradjanak meg a templomokban – de persze csak egy-egy. A kép az oltár fölött vagy a szentségre utaljon, vagy a megfeszített Krisztust ábrázolja. A tanító képeket pedig – az ifjúság okulására – kifejezetten hasznosnak tartotta.

Jól tudjuk, hogy Luther számára megkérdőjelezhetetlen volt a szó, a kinyilatkoztatott ige prioritása, elsődlegessége. Az üdvösség szempontjából teljesen fölöslegesnek tartotta a képeket, ideértve a képes beszéd fogalmát is. Az egyházművészet számára megfogalmazott tanácsai, javaslatai azonban egy újfajta képfelfogás kialakulásához is vezettek. A képek használatát egyedül a befogadó határozza meg. Azaz én, a néző! A képek nem szükségesek, ám szabadon használhatók: imádásuk tilos, nem a készítésük. „Mert úgy vélem, nincs senki, aki oly esztelen volna, hogy ne azt mondaná: ez a feszület itt nem az én Istenem, mert az én Istenem a mennyekben van. Ez itt csupán jel.” „Nem imádom [a képeket],

hanem csak emlékezet céljára tartom őket. Őket az evangéliummal kell szembesítenünk, s ezáltal tanítani és megvilágítani lelkiismeretünket.”

Nos, a weimari oltáron épp erről van szó. Az öreg Cranach wittenbergi műhelye – Luther tanácsára és támogatásával – már 1529 óta foglalkozott olyan oktató kép megalkotásával, amely a törvény és a kegyelem, a bűnbeesés és a megigazulás témáját írja körül. Sok-sok változat készült a didaktikus képből; metszetek, Biblia-címlapok, olajmásolatok formájában ismertek ezek. A téma számos megfogalmazása, amelyek újra és újra átírják a „vizuális szöveget”, folyamatos dialógusra engednek következtetni. A táblaképet szinte szöveggént kezelték, amely lineáris és párhuzamos olvasásra is alkalmas volt.

Így aztán bőven adhatott kommentálási lehetőséget a tanítóknak, a kátét oktató apáknak, de a meditációra igényt tartóknak is. Tovább mutatva a bibliai képekben történő elbeszélés művészetén. Tovább a korabeli templomfalakra festett afféle „képregényeken”. Mi ez, ha nem kulturális forradalom? A flanelográf, a diameditáció vagy a PowerPoint 16. századi őse...

Nézzük tehát, mit és hogyan tanít ifjabb Lucas Cranach – nemcsak a kortárs weimari híveknek, hanem nekünk, kései utódoknak is! Próbáljuk meg elolvasni a képet! Előljáróban annyit, hogy a fiú ugyan az apa nyomdokain indult, és a Luther útmutatásai szerinti elemekkel dolgozott, de tovább is fejlesztette apja tanító képét. A kicsit középkorias, kontinuáló szerkezet helyett nagyszerű, egységes kompozíciót alkotott, amelynek elemei Luther alapvető téziseit illusztrálják – továbbgondolásra indítva a nézőt.

A keresztre feszítéssel kezdtük. Mert annyira egyértelmű, annyira szembetűnő! Vajon valóban ez a kezdete a kép olvasásának?

A kép átlóinak metszéspontján egy különös jelenet látszik a háttérben. Egy majdnem meztelen férfialak feltartott kézzel menekül üldözői elől. Mivel hátrapillant, talán észre sem veszi, hogy a vesztébe – a pokol kénköves lángjai felé – rohan. Lándzsával a kezükben kergeti őt egy borzalmas ördögfigura és egy csontváz: a bűn és a halál. Ráadásul ott sorakoznak az Ószövetség fontos alakjai: egyrészt Mózes a törvény kőtábláival, másrészt próféták, akik talán az Üdvözítőt jövendölve szállnak vele vitába. Az ember – Jedermann, Akárki – ismerős a középkori misztériumjátékokból, korábbi képváltozatokon a tudás fája alatt áll, és mérlegeli a rá váró lehetőségeket.

Az ember, Akárki: lehet mindegyikünk, lehet bármelyikünk, lehetek én is. Nincs menekvés! A képnek ez az apró momentum a magába zárja a figyelmet. Mert én is oda vagyok festve. Az én művem, bűnöm, menekülésem, poklom... Hová tartok, tartanék egyedül?! Meg vagyok fogva. A félelem és rettegés emberének felkiáltása: „Istenem, Uram, ments meg!” – szinte kihallatszik a kép háttéréből.

A háttér jobb oldalán ószövetségi történetet látunk. Csinos keleties sátrak között néhány kígyó kúszik a talajon. Zaklatott alakok vesznek körül egy oszlopot. Piros nadrágjáról és kék kabátjáról felismerjük köztük Mózeszt, aki az oszlopon tekerő kígyóra mutat. A középkori *Biblia pauperum* ábrázolásain és más tipológiai összefüggésekben az érc kígyó története Jézus keresztre feszítésének előképe, antetípusa.

Nem a kígyó vagy a szent állat ment meg. Még csak nem is bálványimádásról van itt szó. Az ígéretről. Ha azután megmárt valakit a kígyó, és föltekintett a rézkígyóra, életben maradt. Ha hitt abban, amit Isten ígért, meggyógyulhatott, életet kapott! De a rézkígyó nem fontos! Csak a kereszt az. A Királyok könyvéből kiderül Ezékiás király cselekedete: ő szüntette meg az áldozóhalmokat, összezúzta a szent oszlopokat, kivágatta a szent fákat, és darabokra tördelte a rézkígyót, amelyet Mózes készített; mert Izrael fiai mindaddig annak tömjéneztek, és Nehustánnak neveztek. Valójában a kereszt sem imádásra méltó, hanem az, akit azon megfeszítettek!

A pusztai jelenettől kissé balra nyáj legelészik a dombtetőn. A bárányok körül álló pásztorok azonban nem az állatokra figyelnek, hanem kezüket a nagy fényesség vagy a még nagyobb meglepetés miatt felemelve, az égre néznek. Ott, ahol a felhők között kicsit kivillan a menny aránya, egy angyal jelenik meg. Kezében iratszalag – ezen a korai középkor óta ugyanaz a szöveg olvasható:

„Ne féljete!...” Isten majd minden közeledését, ezzel a rövid mondatot vezeti be. Jézus mielőtt gyógyítana vagy bevezetné a csodát, így szól: „Ne félj!” Hiszen az édenből kiűzetett Ádám és Éva, az ember félelme a jelenlétében, a szerető közeledésében értelmét veszti. Szelíden hangzik hát: „Ne félj!” A felszólításra – parancsszóra – senki sem tudna engedelmessé válni.

Karácsony este van. Átléptünk tehát az Újszövetség világába.

Az átkelés jól elő volt készítve. Bukása után az embert Isten nem hagyta magára. Épp ellenkezőleg: Isten hívja őt, és titokzatos módon hirdeti neki a rossz fölötti győzelmet és a bukásból való fölemelést. A Teremtés könyvének e szakasza az „ősevangélium”, mivel ez az első híradás a megváltó Messiásról és a harcról a kígyó és az asszony között, valamint az asszony utódjának végső győzelméről.

A keresztény hagyomány e szentírási részletben az „új Ádámról” szóló jövendölést látja, aki a „keresztaláig tartó engedelmségével” túláradó módon teszi jóvá Ádám engedetlenségét.

Ézsaiás így jövendölt: „Ki hitte volna el, amit hallottunk, ki előtt volt nyilvánvaló az Úr hatalma? Mint vesszőszál, sarjadt ki előttünk, mint gyökér a szikkadt földből. Nem volt neki szép alakja, amiben gyönyörködhattünk volna, sem olyan külseje, amiért kedvelhettük volna. Megvetett volt, és emberektől elhagyatott, fájdalmak férfja, betegség ismerője. Eltakartuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törődtünk vele. Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozza.”

A képteret meghatározza, sőt szinte szétfeszíti Jézus keresztje. Durván ácsolt, épp csak lecsapott kérgű rönkfából készült. A Pilátus által készített felirat már a kép szélét érinti. Valóságosan és szimbolikusan is hatalmasra nő. Nem tudjuk befogadni, csak ha felemeljük a fejünket.

Ha felnézünk rá, mint Mózes népe az ércikgyóra. Hittel: SOLA FIDE.

A keresztre feszített Krisztus évszázadokon át téma a művészet történetében. A korai századok az evangéliumi mellékalakokat sorolják köré. A trecento sápadtnak, halottnak festi meg, arca általában nyugodt, szeme lehunyva. Az észak- és közép-európai gótika zaklatott, eszelős tekintetű, ezer sebből vérző Krisztusai szánalmat és rettenetet keltenek. Cranach Krisztusa más: elemelkedik a reális világból. Az ágyékát takaró kendő sosemvolt hullámokat vet a szélcsendes levegőben. Feje vállára billen, szeme félig lehunyva. Nem vádol, nem könnyörög együttérzésünkért, csak magasodik fölénk, hatalmasan. Cranach Krisztusa beleillik abba a sorozatba, amely talán Dürernél kezdődött, és Rembrandton keresztül Van Dyckig tart: amit a SOLUS CHRISTUS képi megfogalmazásának tarthatunk.

Közvetlenül a kereszt tövében Keresztelő János áll. Vörös köpenye alatt szőröcsuhát visel, erről ismerjük meg. És arról a gesztusról, amellyel egyszerre a keresztben függő Jézusra és a kereszt alatt álló bárányra mutat. Ez a bárány ugyanis nem akárki! Nem a hegyen legelésző nyáj elkódorgott tagja.

A késő gótikus és reneszánsz festészet nagy találománya az úgynevezett rejtett szimbolizmus. Egy-egy valóságghűen megfestett, a tájba vagy az enteriórba hihetően, illúziót keltően elhelyezett képelem – állat, virág vagy használati tárgy – valójában szimbolikus tartalmakat hordoz, fogalmilag megragadható jelentéssel bír. Mint itt a bárány.

János látta Jézust, amint jön feléje, és így szólt: „Íme, az Isten Báránnya, aki hordozza a világ bűnét! Ő az, akiről én megmondtam: utánam jön egy férfi, aki megelőzött engem, mert előbb volt, mint én.”

Isten Báránnya, te elveszed a világ bűneit: irgalmaz nekünk.

Isten Báránnya, te elveszed a világ bűneit: irgalmaz nekünk.

Isten Báránnya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.

Kevésbé feltűnő, de a kereszt körül a talaj is tele van rejtett szimbólumokkal. Alig látszik a keresztfa felé hajló szőlővessző.

„Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt énbennem, lemetszi; és amely gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet szóltam nektek. Maradjatok énbennem, és én tibennetek. Ahogyan a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha nem maradtok énbennem. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudok cselekedni.

De a szőlő és szőlővessző képe az úrvacsorára is mutat. „Mert mondom nektek, hogy többé nem eszem ebből a húsvéti vacsorából, amíg csak be nem teljesedik ez az Isten országában.” Azután vette a poharat, hálat adott, és ezt mondta: „Vegyétek, és osszátok

el magatok között. Mert mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa.”

el magatok között. Mert mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa.”

Kész botanikus kert virít a fűben: pipacs, kamilla, százszorszép, búzavirág, harangláb.

Azt hiszem, ezek elég ritkán nyílnak egy helyen, egy időben! Még egy wittenbergi patikus kertjében sem!

Hát persze, de a rejtett szimbolizmusban minden elképzelhető. A kamilla mint gyógynövény a lelki bajok gyógyítását is hirdeti – a középkorban Mária-szimbólum, ahogy egyszerű, tiszta szépsége és gyógyhatása miatt a százszorszép is. A magyar kertekből is jól ismert harangláb ősi – germán – termékenységszimbólum. Így a középkori ikonográfiában Máriára utal. Galamb alakú virágai a Szentlélek galambjára emlékeztetnek, épp ezért gyakran szerepel a harangláb Keresztelő János közelében.

Óhatatlanul eszünkbe juttatja Jézus megkeresztelésének történetét. Amikor pedig Jézus megkeresztelkedett, azonnal kijött a vízből, és íme, megnyílt a menny, és látta, hogy Isten Lelke galamb formájában aláereszkedik, és órea száll. És hang hallatszott a mennyből: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.” Így – érdekesen, rejtve – együtt látjuk a Szentháromságot is.

És ne akadjunk fenn a Mária-jelképeken sem, hiszen az üdvtörténet egyik kulcseseménye, az inkarnáció csodája rajta keresztül történhetett meg! Aztán itt van a búzavirág is. Láthatóan közeli rokona a szegfűnek, amelynek szeg alakú levelei a keresztre feszítésre utalnak, de kéksége Mária köpenyének és az égnek a színét idézi fel. Sőt ha arra gondolunk, hogy a virág a gabonaföldek kísérője, már csak egy lépés választ el az Élet kenyereitől.

Vagyis nem elválaszt, hanem összeköt.

Jézus azt mondta: „Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbenem hisz, nem szomjazik meg soha. (...) Én vagyok az élet kenyere. (...) Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem.” (...) Ez az a kenyér, amely a mennyből szállt le; ez nem olyan, mint amelyet atyáitok ettek, és mégis meghaltak: aki ezt a kenyeret eszi, élni fog örökké.”

Utoljára maradt a pipacs. Mindnyájan szedtük már vörös, ragyogó virágait csokorba, és tapasztaltuk szomorúan, hogy pár óra alatt elhervadtak, sőt lehullottak könnyű szirmai. A pipacs a mulandóság virága, a földi halálé.

Nem véletlen hát, hogy hol is virulnak képünkön: azon az oldalon, ahol a pompás köpenyt viselő feltámadott Krisztus épp legyőzi ellenségeit, vagyis a mi ellenségeinket.

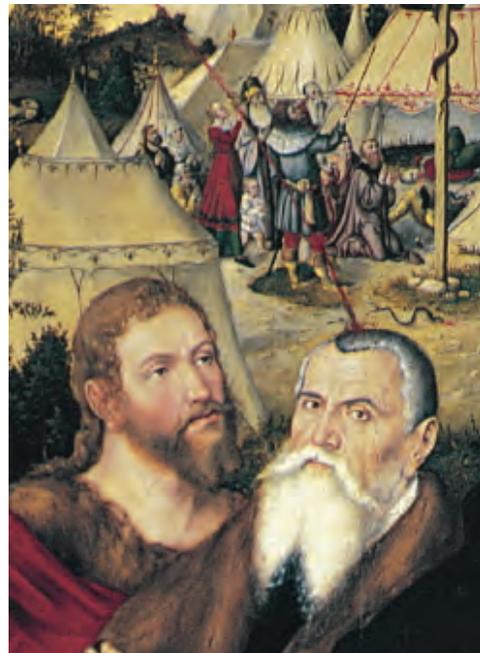
Nem különös, hogy Krisztus nem a megszokott, ragyogó fehér ruhát viseli? Hogy – bár a háttérben ott a barlangsrés és a nyitott szarkofág, de – nyoma sincs a halotti gyolcsnak és lepelnek? Vörös köpenye a hadvezérek ruházatát idézi, amint diadalmasan lendül, ahogy zászlós fénylándzsáját magasra emelve legyőzi azokat, akiknek már a torkára lépett. Itt életnagyságban szembesülünk a bűn és a halál megszemélyesítőivel, azokkal, akik szegény Akárkit üldözték a halál torka felé.

A krisztushívők számára egyenesen csodálatos annak a Názáretinek az élet-példája, aki döbbenetes türelemmel győzte le a világ különböző fizikai-szellemi támadásait, kísértéseit. Ő a feltámadás és az élet. Így nézzünk föl Isten megfeszített Fiára, aki önfeláldozó szeretetével legyőzte ellenségeinket, megváltott bennünket, és igazi életre kíván vezetni! A győztes Krisztus és az Isten barmánya: Luther jól ismert énekében állnak így egymás mellett.

A feltámadt Jézus és a legyőzöttek – igen súlyos figurák a bal képtérben. Jobboldalt is hárman állnak a kereszt alatt. Jánoson, az utolsó prófétán kívül két reneszánsz, polgári ruhát viselő, testes, tekintélyes figura.

A hitük köti össze, tereli őket egy helyre. János még nem tudta, hogy végződik az a történet, ami vele kezdődött, és amit az oltár külsején láthatunk. A másik kettő pedig kései tanúként áll a kereszt alatt.

Mondhatjuk, hogy a festő megajándékozta őket: akiről egész életükben tanúságot tettek, most itt magasodik előttük. Az oltár ugyanis 1555-ben készült. Luther 1546-ban elhunyt. Idősebb Lucas Cranach pedig két éve halott, és a sírköve éppen ebben a templomban áll. A választófejedelem és családja kívül maradtak a kompozíción, a szárnyakon kaptak helyet. De ők, a tanítók, beléptek a kép terébe, hogy közvetlen jelenlétükkel nyomatékosítsák a látottakat. Luther tanári köpenyben, talárban áll előttünk, kezében nyitott könyvet tart.

Egyedül a Szentírás. SOLA SCRIPTURA!

Az öreg festő pedig, aki kifelé, a nézőre tekint, kezét összetéve hallgatja Keresztelő János szavait: íme, az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit. A tiédet is, Lukács mester. Jézus vére nagy ívben hull az öreg festő fejére.

Ahogy a tiédre is, az enyémre is. Mert ő mondja: „A kegyelem idején meghallgattalak, és az üdvösség napján megsegítettelek. Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja!”

Minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt – kegyelemből van üdvösségetek! (...) Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez – SOLA GRATIA.

Mi tehát ez a weimari oltártábla? Miről is tanít évszázadok óta?

Didaktikus kép egyrészt a törvény és a megváltás tanításáról. Illusztrációja a négy reformátori solusnak: egyedül, vagyis kizárólag Krisztus, kizárólag a Szentírás, kizárólag a hit, kizárólag a kegyelem.

És az oltárasztal fölött bemutatja a két szentséget is: János alakja utal a keresztségre, a felemeltetett és egyetlen áldozatként bemutatott test és a fejünkre hulló vér pedig az úrvacsorára. Cranach egyetlen kompozícióban foglalja össze Luther tanításának velejét: Isten lép felénk személyesen.

Isten lép feléd most is személyesen.

Ő maga, személyesen!

Benkóczy Péter 1975-ben született. 2005-től, ordinációja után Szarvason szolgált, a Tessedikkel a XXI. századba – Második Esély Népfőiskola lelkésze, tréner, képzési koordinátora volt. 2007 óta Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközség lelkésze. Fotográfus, pszicho- és bibliodráma-vezető, szociális és családsegítő lelkigondozó. Tanulmányai alapján közel áll hozzá a siketek által használt jelnyelv is. A Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) egyesület önkéntese, csapatépítő tréningek, dramatikus alkalmak, valamint a Megálló nevű interaktív istentisztelet szervezője, drámafelelőse.

Zászkaliczky Zsuzsanna magyar-művészettörténet, majd múzeumpedagógia szakon végzett az ELTE-n. Az Evangélikus Országos Múzeum munkatársa. A Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközség felügyelője. 2009-től a Credo főszerkesztője.